

Guidelines for Promoting Activities to Develop Students towards Excellence in Thai music for Secondary School Students: Piboonbumpen Bamphen Demonstration School, Burapha University

Nipon Klamklomjit

Faculty of Education, Burapha University

Abstract

This study aimed (1) to examine the components of learner development activities that foster excellence in Thai music among secondary school students, and (2) to propose guidelines for promoting such activities at Piboonbumpen Demonstration School, Burapha University. A qualitative approach was employed, beginning with document analysis, followed by expert validation of the research instruments, and data collection from Thai music specialists and relevant stakeholders through purposive focus group discussions.

The findings revealed four key components of learner development activities: (1) Teachers – possessing expertise in Thai music, upholding ethics, and planning lessons effectively; (2) Students – demonstrating positive attitudes and readiness for development; (3) Curriculum – integrating theory and practice, ensuring flexibility, and incorporating modern media; and (4) Teaching Process – applying clear, comprehensible, and inspiring methods. The proposed guidelines include organizing competitions, maintaining continuous practice, fostering positive attitudes, involving family members, designing sequential curricula connected to real life and culture, emphasizing hands-on practice, and encouraging creativity. The study highlights that success in fostering excellence in Thai music education requires systematic planning and collaboration among all stakeholders across every component of the learning process.

Keywords: Learner development activities, Teacher expertise, Thai music education

How to Cite

Klamklomjit, N. (2025). Guidelines for Promoting Activities to Develop Students towards Excellence in Thai music for Secondary School Students: Piboonbumpen Bamphen Demonstration School, Burapha University. *Research and Development Journal Suan Sunandha Rajabhat University*, 17(2), 97–112. Retrieved from <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/irdssru/article/view/282665> (In Thai)

**แนวทางการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศด้านดนตรีไทย
สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา : โรงเรียนสาธิต "พิบูลบำเพ็ญ" มหาวิทยาลัยบูรพา**
นิพนธ์ กล้ากลมจิตร
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา และ 2) เพื่อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ของโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร จากนั้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือและนำไปเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องผ่านการสนทนากลุ่มแบบเจาะจง

ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่นำไปสู่ความเป็นเลิศด้านดนตรีไทย ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านผู้สอน มีความรู้ความสามารถด้านดนตรีไทย มีคุณธรรม จริยธรรม และวางแผนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ (2) ด้านผู้เรียน มีทัศนคติที่ดีต่อดนตรีไทย และพร้อมต่อการพัฒนา (3) ด้านหลักสูตร มีความครอบคลุมทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ มีความยืดหยุ่น และใช้สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย (4) ด้านกระบวนการสอน มีขั้นตอนการสอนที่ชัดเจน เข้าใจง่าย และสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้เรียน 2) แนวทางการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ของโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา ได้แก่ การจัดเวทีแข่งขัน การฝึกซ้อมอย่างต่อเนื่อง การปลูกฝังทัศนคติที่ดี การสนับสนุนจากครอบครัว การออกแบบหลักสูตรแบบลำดับขั้น เชื่อมโยงกับชีวิตจริง และวัฒนธรรม เน้นการฝึกปฏิบัติจริง และการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทดลองและแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ การวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า ความสำเร็จในการพัฒนาผู้เรียนด้านดนตรีไทยต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ตลอดจนการวางแผนที่เป็นระบบในทุกองค์ประกอบ

คำสำคัญ: กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศ, ความเชี่ยวชาญครู, การศึกษาดนตรีไทย

บทนำ

ศิลปวัฒนธรรมด้านดนตรีไทยจัดเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมสาขาศิลปะการแสดง ซึ่งเป็นหนึ่งในเจ็ดสาขาของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่กระทรวงวัฒนธรรมให้ความสำคัญ เนื่องจากเอกลักษณ์ทางดนตรีในแต่ละชาติมีความแตกต่างกันออกไป กระบวนการสืบทอดและ อนุรักษ์ดนตรีจึงมีความสำคัญเพื่อดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ประจำชาติ จะเห็นได้ว่าตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันดนตรีไทยมีบทบาทสำคัญกับสังคมไทยมาตลอด ไม่ว่าจะเป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ประกอบการแสดง หรือเพื่อการขับกล่อม เรียกได้ว่าเป็นสื่อกลางของกิจกรรมทางประเพณี ศาสนา ศิลปะการแสดง อีกทั้งยังมีความสำคัญในด้านการปรุงแต่งอารมณ์ ความรู้สึก การประกอบกิจกรรม โดยการเข้าไปปรุงแต่งให้งานหรือพิธีกรรมนั้นเกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น รวมถึงความเกี่ยวข้องกับสถาบันต่างๆ ของประเทศด้วย เช่น สถาบันทางการเมือง การปกครอง การทหาร เป็นต้น

วารสารจะระบุชื่อผู้แต่งในการอ้างอิงครั้งแรก (เฉพาะภาษาไทย)*

(Fungsakhon, 2020) **สุนันท์ พึ่งสาคร** ซึ่งการดำเนินกิจกรรมเพื่อสืบทอดดนตรีในอดีต มักเน้นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติเครื่องดนตรีหรือการบรรเลงเป็นหลัก แต่ในปัจจุบัน กิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีไทยมีการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ ให้เป็นกิจกรรมที่มีความยืดหยุ่น ดนตรีจึงเป็นศูนย์รวมความรู้ ก่อให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ และกระบวนการเรียนรู้ตามมา (Pongsawang, 2017) **กนกวรรณ เพ็งสว่าง** ดังนั้น การส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านดนตรีไทยจึงเป็นแนวทางสำคัญในการเชื่อมโยงผู้เรียนกับรากวัฒนธรรม พร้อมทั้งพัฒนาให้เกิดความเป็นเลิศทางวิชาการและทักษะชีวิตที่ครอบคลุม

ช่วงมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นวัยที่ผู้เรียนเริ่มค้นหาความสามารถเฉพาะตน มีพัฒนาการทางด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคมอย่างเข้มข้น กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจึงเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดกิจกรรมด้านดนตรีไทย ซึ่งนอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะทางดนตรีแล้ว ยังช่วยปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เช่น ความมีวินัย ความอดทน ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกับผู้อื่น และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง (Kongsawan, 2015) **กฤษฎา กองสวรรค์** อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมดนตรีไทยในสถานศึกษายังเผชิญปัญหาหลายด้าน ทั้งความสนใจของผู้เรียนที่ลดลง การขาดแคลนอุปกรณ์ ทัศนคติที่คลาดเคลื่อนของผู้สนับสนุนรวมถึงข้อจำกัดด้านรายได้ของผู้ประกอบอาชีพ ส่งผลให้การจัดกิจกรรมดนตรีไทยลดลง และกระทบต่อการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านทักษะและคุณลักษณะทางวัฒนธรรม ปัญหาเหล่านี้ไม่เพียงกระทบต่อการพัฒนาทักษะทางดนตรีของผู้เรียน แต่ยังสะท้อนถึงการสูญเสียโอกาสในการพัฒนาคุณลักษณะสำคัญที่กิจกรรมดนตรีไทยสามารถมอบให้ อาทิ ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม ความร่วมมือในสังคม และการสร้างอัตลักษณ์ที่เข้มแข็งของผู้เรียน ดังนั้น การศึกษาประเด็นปัญหาและแนวทางการส่งเสริมดนตรีไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจึงมีความจำเป็น เพื่ออำนวยการรักษาภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและสร้างการเรียนรู้ที่สมดุลทั้งด้านวิชาการและคุณธรรมต่อไป

ดังนั้นครูผู้สอนจึงมีบทบาทสำคัญที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมให้สอดคล้องกับยุคสมัยเพราะเป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ต้องเปลี่ยนแปลงทักษะจากกระบวนการแบบดั้งเดิม ไปสู่กระบวนการใหม่ที่ให้โลกของนักเรียนและโลกของความเป็นจริงเป็นศูนย์กลางกระบวนการเรียนรู้ที่ไปไกลกว่าการได้รับความรู้แบบง่าย ๆ ไปสู่การเน้นพัฒนาทักษะสำหรับนักเรียนในศตวรรษที่ 21 พัฒนานักเรียนเพื่ออนาคตให้นักเรียนมีทักษะ ทัศนคติ ค่านิยม และบุคลิกภาพส่วนบุคคล เพื่อเผชิญกับอนาคตด้วยภาพทางบวกที่มีทั้งความสำเร็จและความสุข ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเป็นเลิศทางวิชาการได้ในอนาคต (Wasi, 2014) **ประเวศ วะสี** ซึ่งแนวคิดการสร้างดนตรีไทยของโรงเรียนให้มีความเป็นเลิศ เป็นสิ่งท้าทายของผู้บริหารและครู เพราะผู้เรียนให้ความสนใจดนตรีไทยน้อยกว่าดนตรีสากล ดังนั้นกระบวนการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนหันมาสนใจฝึกทักษะด้านดนตรีไทย แต่การจัดการเรียนการสอนทางด้านดนตรีไทยนั้น หากมีองค์ประกอบที่สำคัญ ซึ่งได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน หลักสูตร และกระบวนการถ่ายทอด (Steiner, 1988) ทั้ง 4 องค์ประกอบนี้จะทำให้การจัดการเรียนการสอนมีความสมบูรณ์ นำไปสู่การสร้างความเป็นเลิศให้แก่ผู้เรียนได้ และยังเป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมดนตรีไทยได้อีกด้วย

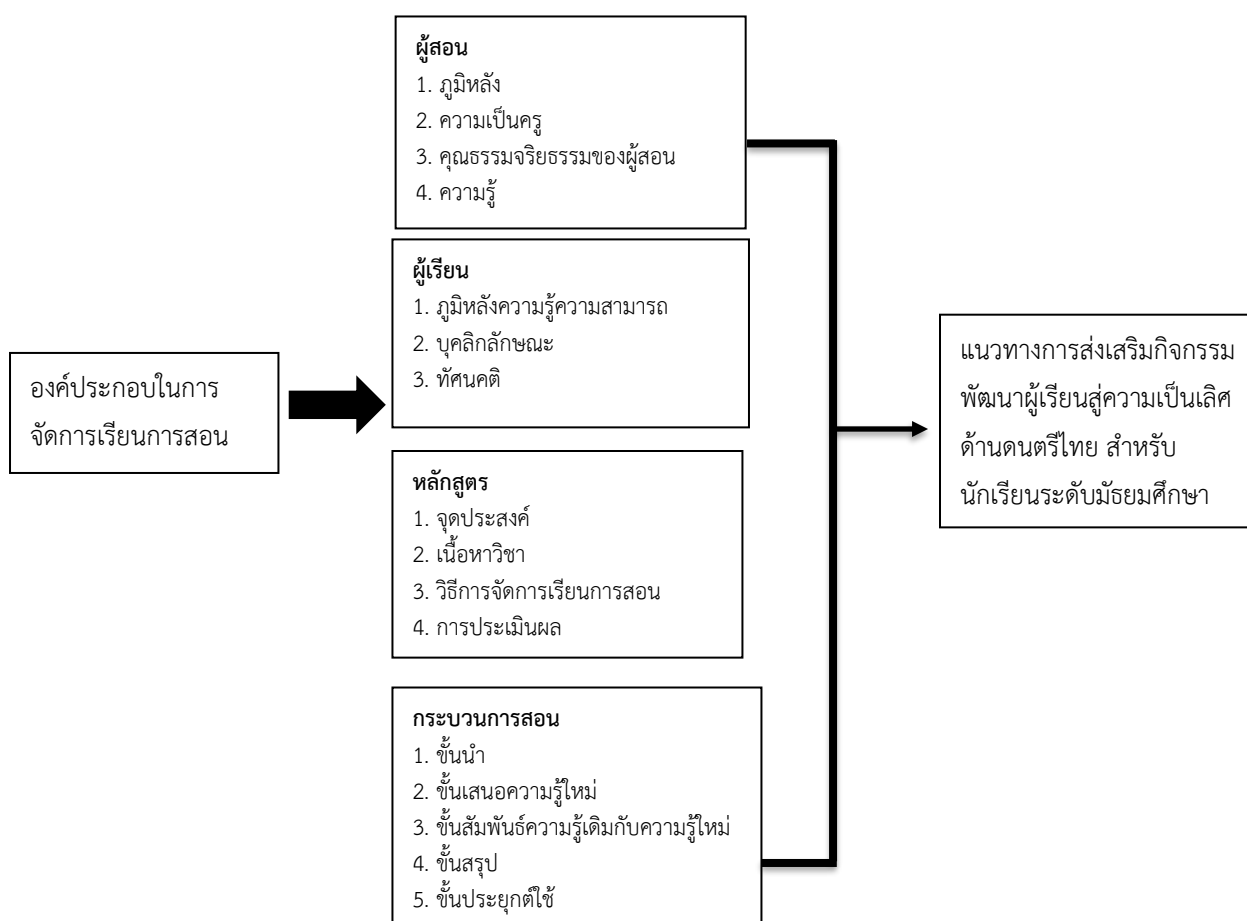
โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นหนึ่งในสถานศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมกิจกรรมดนตรีไทยอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งหวังให้เกิดความเป็นเลิศทั้งทางด้านความสามารถและเจตคติ ผ่านการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ และเวทีแสดงออกที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อให้ผู้เรียน

สามารถพัฒนาได้อย่างรอบด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม (Piboon Bamphen Demonstration School Burapha University, 2024) โรงเรียนสาธิต "พิบูลบำเพ็ญ" มหาวิทยาลัยบูรพา

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความจำเป็นในการศึกษาองค์ประกอบการจัดกิจกรรมและแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศด้านดนตรีไทยในระดับมัธยมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนานโยบายและแนวปฏิบัติในสถานศึกษาอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ของโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยตามแนวคิดของสไตเนอร์ (Steiner, 1988)

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ศิลปินแห่งชาติ หรือ ครูอาวุโส กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม หรือ ครูผู้สอนในโรงเรียนที่ประกวดดนตรีไทยได้รับรางวัลชนะเลิศในเวทีต่าง ๆ ระดับประเทศ โดยมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้ ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย โดยต้องมีการประสบการณ์ในการเล่นดนตรีไทยหรือทำงานที่เกี่ยวข้องกับดนตรีไทยไม่น้อยกว่า 3 ปี เมื่อสัมภาษณ์เสร็จสิ้น 1 คน จากนั้นให้ผู้ให้ข้อมูลบอกต่อ (Snow ball) เพื่อสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน จนข้อมูลอิ่มตัว และต่อจากนั้นใช้การจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 8 คน ประกอบด้วย 1) อาจารย์ผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา 2) นักเรียนชุมนุมดนตรีไทยโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัย 3) ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา 4) ผู้บริหารโรงเรียน สาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา ระดับรองผู้อำนวยการและผู้อำนวยการ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured or guided interviews) ตามแนวคำถามเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านดนตรีไทย ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน โดยมีประเด็นคำถามที่มีความสำคัญ ดังต่อไปนี้ 1) ภูมิหลังของผู้สอน ความเป็นครู คุณธรรมจริยธรรมของผู้สอน 2) ภูมิหลังความรู้ทางด้านทฤษฎีและทักษะของผู้เรียน บุคลิกภาพ ทักษะ 3) การจัดการและกระบวนการของหลักสูตร ประกอบด้วย เนื้อหาสาระ เอกสารประกอบการสอน และ 4) กระบวนการสอน โดยเน้นที่จะศึกษาทางด้านกระบวนการในการถ่ายทอด ได้แก่ วิธีการ สื่อการสอน และสถานที่ ต่อจากนั้นใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้แบบตีความและสรุปข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และนำข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์เชิงลึก มาวิเคราะห์และใช้ในการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อให้ได้ผลข้อมูลตามวัตถุประสงค์ให้เห็นจุดเด่นและจุดรวม นำมาใช้ในการวิเคราะห์ตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านดนตรีไทย ตามขั้นตอน ดังนี้

3.1.1 เตรียมตัวผู้วิจัย ศึกษาทฤษฎีและวิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บข้อมูล

3.1.2 เตรียมแนวคำถาม จัดทำแบบกึ่งโครงสร้างให้ยืดหยุ่น ตรวจสอบโดยอาจารย์ที่ปรึกษา

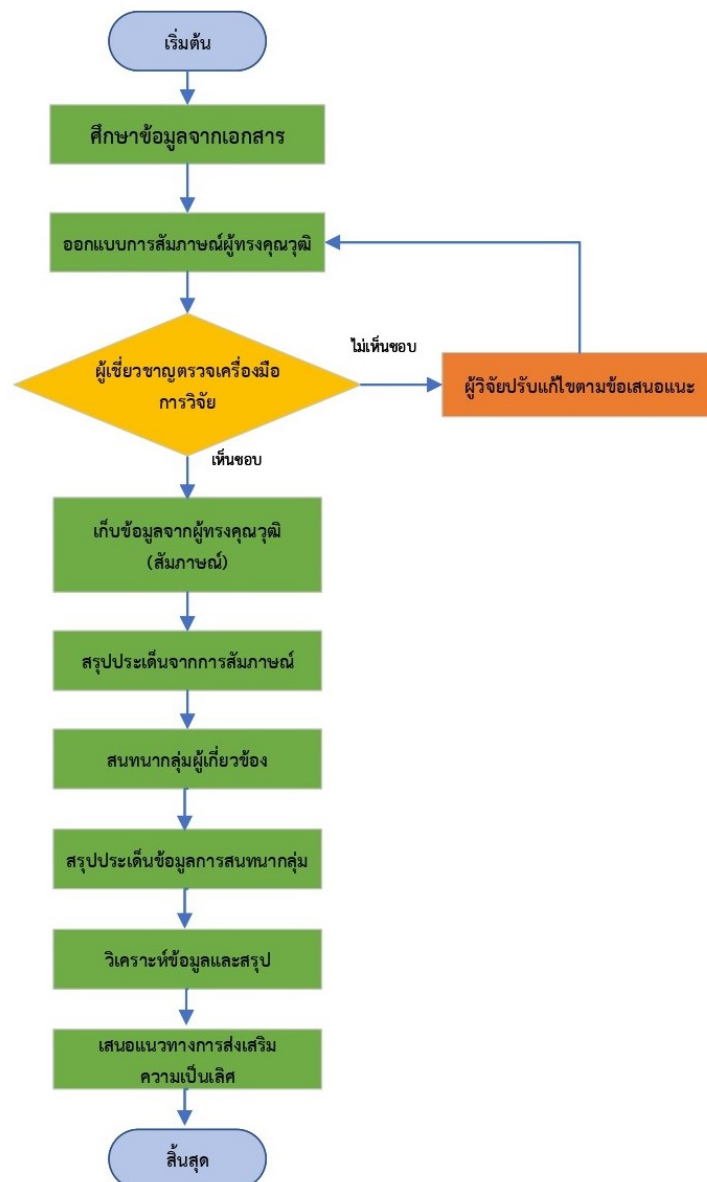
3.1.3 ประสานงาน ติดต่อผู้ให้ข้อมูลและจัดทำหนังสือขอความร่วมมือ

3.1.4 เตรียมเครื่องมือ เช่น เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ และแบบบันทึกเก็บข้อมูล จุดบันทึก สังเกต บันทึกเสียงและถ่ายภาพ เพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูล

3.1.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ การจดบันทึกจากการสัมภาษณ์เชิงลึก สังเกตพฤติกรรมขณะสัมภาษณ์ บันทึกเสียงและถ่ายภาพเพื่อช่วยให้ได้ข้อมูลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านดนตรีไทย ตามขั้นตอน ดังนี้

- 3.2.1 เตรียมตัวผู้วิจัย ศึกษาวิธีการและขั้นตอนการสนทนากลุ่ม
- 3.2.2 กำหนดประเด็นคำถาม จากผลการศึกษาเบื้องต้น
- 3.2.3 ประสานงาน ติดต่อผู้เข้าร่วมและจัดทำหนังสือขอความร่วมมือ
- 3.2.4 เตรียมเครื่องมือ เช่น เครื่องบันทึกเสียง กล้อง และแบบบันทึก
- 3.2.5 ดำเนินการสนทนา แนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขออนุญาตบันทึกเสียง-ภาพ และจัด
สนทนากลุ่ม ณ โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” วันที่ 5 ตุลาคม 2567
- 3.2.6 วิเคราะห์ข้อมูล สรุปสาระสำคัญจากการสนทนา
- 3.2.7 นำเสนอข้อมูล เขียนบรรยายสรุปข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมกิจกรรม
โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังภาพ

ภาพที่ 2 แสดงกระบวนการในการเก็บข้อมูล

ผลการวิจัย

1.ศึกษาองค์ประกอบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่า ลักษณะกิจกรรมที่นำไปสู่ความเป็นเลิศ ด้านดนตรีไทย ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 5 ด้าน ได้แก่

1.1 ลักษณะของผู้สอน ได้แก่ การที่ผู้สอนมีภูมิหลังด้านดนตรีไทย มีความรู้ ความเข้าใจในรากฐานทางวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง มีคุณธรรม จริยธรรมในการถ่ายทอดเนื้อหา วางตัวเหมาะสม เป็นแบบอย่างทั้งด้านความประพฤติและวินัย พร้อมทั้งวางแผนการสอนอย่างรอบคอบ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและซาบซึ้งในคุณค่าของดนตรีไทยอย่างแท้จริง ดังที่ผู้เชี่ยวชาญกล่าวว่า

ภูมิหลัง

“...ผู้สอนต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ ของดนตรีไทย รวมไปถึงการขับร้อง เช่น การรู้จักประวัติศาสตร์ ลักษณะของเครื่องดนตรีแต่ละประเภท เทคนิคการปรับวง ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักเรียน...”

ตะวัน โตเอี่ยม, สัมภาษณ์ 13 กุมภาพันธ์ 2568 (Toiam, 2025)

ความเป็นครู

“...การที่ได้ก็จะเปิดใจยอมรับหรือเรียนรู้จากครูผู้สอน เขาต้องเกิดความเชื่อมั่นก่อน ครูอาจจะต้องปฏิบัติตัวให้เป็นแบบอย่าง การพูดจา ในเรื่องของ การวางตัวระหว่างครูกับศิษย์ ต้องวางตัวยังไงให้เหมาะสม ...”

ธนพล ต้นตระกูล, สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2568 (Tantarakun, 2025)

คุณธรรมจริยธรรมของผู้สอน

“...การที่ครูมีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณที่ดีจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นในตัวครูจากนักเรียนและผู้ปกครอง และยังช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้การปฏิบัติและการดำเนินชีวิตในแบบที่มีคุณค่า ...”

ธงชัย คงกุล, สัมภาษณ์ 21 มกราคม 2568 (Khongkun, 2025)

ความรู้

“...คิดว่าผู้สอนนี้ควรมีความรู้ลึกซึ้งและความเชี่ยวชาญในดนตรีไทยทั้งในด้านทฤษฎีและปฏิบัติ ก่อนครับ เรียกว่าต้องมีพื้นฐานที่ดีก่อนจึงจะสามารถถ่ายทอดทักษะการเล่นเครื่องดนตรีไทยอย่างถูกต้อง...”

สงป ทองเทศ, สัมภาษณ์ 16 มกราคม 2568 (Thongthet, 2025)

1.2 ลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ ผู้เรียนมีใจรัก ขยัน และมุ่งมั่นในการเรียนรู้ มีทัศนคติที่ดีต่อดนตรีไทย เห็นคุณค่าในศิลปวัฒนธรรมไทย มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมต่อการแสดงออกทางดนตรี และมีพื้นฐานความรู้ที่สามารถต่อยอดได้ พร้อมเปิดใจพัฒนาและเรียนรู้สิ่งใหม่อย่างต่อเนื่อง ดังที่ผู้เชี่ยวชาญกล่าวว่า

ภูมิหลังความรู้ความสามารถ

“...อันดับแรกผู้เรียนต้องมีใจรักที่จะเล่นดนตรีไทยก่อน เพราะถ้าหากนักเรียนมีใจที่อยากจะเล่นดนตรีไทยต่อให้ยากขนาดไหน นักเรียนก็จะสามารถทำได้และไม่ย่อท้อในการฝึกฝน...”

(ตะวัน โตเอี่ยม, สัมภาษณ์ 13 กุมภาพันธ์ 2568)

บุคลิกลักษณะ

“...เพื่อให้การเรียนรู้และการฝึกฝนดนตรีสามารถเกิดผลอย่างเต็มที่ การมีความสมบูรณ์แข็งแรงทางร่างกายช่วยให้ผู้เรียนสามารถเล่นเครื่องดนตรีได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความคล่องตัวในการใช้มือและแขนสำหรับการเล่นเครื่องดนตรีต่าง ๆ...”

(สงบ ทองเทศ, สัมภาษณ์ 16 มกราคม 2568)

ทัศนคติ

“...นักเรียนต้องมีความคิดที่อยากจะเล่นก่อนเป็นอันดับแรกเลย เพราะถ้าหากบังคับ แนนอนเลยว่าการเรียนจะมีความสุข และจะดีตัวออกจากดนตรี เพราะฉะนั้นต้องให้นักเรียนมีความคิดที่อยากจะเล่นก่อน...”

(ตะวัน โตเอี่ยม, สัมภาษณ์ 13 กุมภาพันธ์ 2568)

1.3 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรครอบคลุมทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติอย่างสมดุล มีความยืดหยุ่นตามบริบทของผู้เรียน จัดเนื้อหาให้สอดคล้องกับพัฒนาการแต่ละช่วงวัย และเลือกใช้สื่อกับเทคนิคการสอนที่ทันสมัย เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการเรียนรู้ดนตรีไทย ดังที่ผู้เชี่ยวชาญกล่าวว่า

จุดประสงค์

“...ในด้านจุดประสงค์ก็ควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ ซึ่งถ้าจะทำให้เห็นผลทางด้านความเป็นเลิศ ต้องเน้นหนักไปให้ด้านการปฏิบัติ เพราะจะต้องเน้นการฝึกซ้อม เพราะฉะนั้นหลักสูตรมีความครอบคลุมทั้งความรู้และความเข้าใจ...”

(ธงชัย คงกุล, สัมภาษณ์ 21 มกราคม 2568)

เนื้อหาวิชา

“...ในเรื่องของรายวิชา ก็จะเป็นการที่เลือกเนื้อหาที่เหมาะสม ตามช่วงวัยอย่างเป็นขั้นเป็นตอนตามความรู้และความสามารถของผู้เรียน จะทำให้เด็กมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ถ้าจะให้ผู้เรียนก้าวไปสู่ความเป็นเลิศก็ไม่ใช่ในด้านเนื้อหาของหลักสูตรอย่างเดียวแต่รวมไปถึงในเรื่องของการปฏิบัติเครื่องดนตรีต่าง ๆ ด้วย...”

(ธนพล ต้นตระกูล, สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2568)

วิธีการจัด

“...หลักสูตรควรออกแบบมาให้การจัดระบบการเรียนรู้แบบเป็นลำดับขั้นเป็นวิธีการที่ช่วยให้เด็กเขาสามารถพัฒนาทักษะได้อย่างมีระเบียบ โดยการเริ่มต้นจากพื้นฐานและค่อย ๆ พัฒนาสู่ระดับที่สูงขึ้น ผ่านการฝึกซ้อมและการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายชัดเจน...”

สวิต ทับทิมศรี, สัมภาษณ์ 25 กุมภาพันธ์ 2568 (Thabthimsri, 2025)

การประเมินผล

“...ถ้าพูดถึงการประเมินผล ถ้าให้เห็นเลยก็ต้องพาเด็กไปขึ้นเวที หรือมีการทดสอบในการปฏิบัติทั้งทักษะหรือภาคทฤษฎีก็ได้ จะได้ว่าเด็กสามารถทำได้ไหม เข้าใจจริงไหม ทั้งนี้ทั้งนั้นเราจะเห็นได้จากการปฏิบัตินะครับ ซึ่งในส่วนนี้จะช่วยให้ครูสามารถประเมินได้อย่างรอบด้านว่าเด็กสามารถเรียนรู้และพัฒนาทักษะในระดับใด...”

(ธงชัย คงกุล, สัมภาษณ์ 21 มกราคม 2568)

1.4 กระบวนการสอน ได้แก่ กระบวนการจัดการเรียนรู้มีขั้นตอนชัดเจน ได้แก่ การนำเข้าสู่บทเรียน การเสนอเนื้อหา การเชื่อมโยงความรู้ สรุปสาระสำคัญ และการประยุกต์ใช้ สื่อสารด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย และมุ่งสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนรักและภาคภูมิใจในดนตรีไทย

ขั้นนำ

“...ขั้นนำ คือ การนำเสนอความรู้ หรือพุดคุยความรู้ให้เด็กฟังก่อน ให้นักเรียนมีความอยากที่จะเข้าถึงเนื้อหาด้านดนตรีไทย สอนยังงี้ก็ได้ให้เขารัก ให้เขาสนุก ให้เขาชอบ ทุกอย่างจะต้องมีใจรักก่อนถึงจะดำเนินต่อไปได้อย่างสวยงามนะครับ...”

(ธงชัย คงกุล, สัมภาษณ์ 21 มกราคม 2568)

ขั้นเสนอความรู้ใหม่

“...ครูผู้สอนอาจต้องซักถามความรู้เดิมของผู้เรียนก่อน ลองวัด ลองประเมินเบื้องต้นก่อนในขั้นนำ จากนั้นเราก็จะได้เห็นว่าเด็กกลุ่มนี้มีความรู้ประมาณไหนแล้วก็สามารถเสนอความรู้ใหม่ให้เขา โดยกระบวนการต้องเป็นจุดที่น่าสนใจ โดยเด็กจะสามารถรับรู้และจำได้ครับ...”

(ธงชัย คงกุล, สัมภาษณ์ 21 มกราคม 2568)

ขั้นสัมพันธ์ความรู้เดิมกับความรู้ใหม่

“...ครูผู้สอนจะต้องสอบถามความรู้เดิม เพื่อจะได้เป็นการเชื่อมโยงความรู้ใหม่ครับ จะได้เป็นการพัฒนาความรู้ที่ต่อเนื่องและต่อยอด เป็นการเพิ่มพูนความรู้เดิมให้มากยิ่งขึ้นไป ไม่ใช่รู้แล้วก็ปล่อยผ่าน จะได้เป็นการเรียนรู้ที่แน่นยิ่งขึ้นครับ...”

(ธนพล ต้นตระกูล, สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2568)

ขั้นสรุป

“...ครูควรให้เด็กได้ออกงานหรือแสดงผลงานจริง เพื่อดูว่าสิ่งที่เรียนไปใช้ได้จริงไหม แล้วมีการประเมินจากครูและเพื่อน ๆ เพื่อให้ข้อเสนอแนะแบบตรงไปตรงมา...”

(สวิต ทับทิมศรี, สัมภาษณ์ 25 กุมภาพันธ์ 2568)

ขั้นประยุกต์ใช้

“...ประยุกต์ใช้ดนตรีในการออกงานแต่เป็นงานที่สนุกสนาน ทำให้บรรยากาศสนุกสนานมากยิ่งขึ้น หรือสร้างเทคนิคใหม่ ๆ เพื่อสร้างสรรค์ในการบรรเลง และจะทำให้ผู้เรียนสามารถมีความรู้ที่หลากหลายขึ้น...”

(ธงชัย คงกุล, สัมภาษณ์ 21 มกราคม 2568)

2. แนวทางการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 1) แนวทางของผู้สอน ได้แก่ การส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมแข่งขัน เพื่อพัฒนาทักษะและสร้างแรงจูงใจ การจัดการฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอเพื่อเสริมความชำนาญ โดยใช้กิจกรรมกลุ่มหรือวงดนตรีในการสร้างความสามัคคี และเปิดเวทีให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างภาคภูมิใจในความสามารถของตน 2) แนวทางของผู้เรียนผู้เรียน สามารถพัฒนาทักษะด้านดนตรีไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเริ่มจากแรงบันดาลใจใกล้ตัว ได้รับการสนับสนุนเนื่องจากครอบครัวและครูผู้สอน มีการส่งเสริมเมื่อพบศักยภาพเฉพาะทาง และได้ฝึกฝนในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ทดลองและสัมผัสประสบการณ์ใหม่

ๆ อย่างสร้างสรรค์ 3) แนวทางของหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ดนตรีไทยควรออกแบบหลักสูตรแบบลำดับขั้น เชื่อมโยงเนื้อหากับชีวิตจริงและศิลปวัฒนธรรม เน้นการปฏิบัติเป็นสำคัญ และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้าร่วม กิจกรรมในระดับต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมประสบการณ์และพัฒนาศักยภาพอย่างรอบด้าน 4) แนวทางของ กระบวนการ การจัดการเรียนรู้ดนตรีไทยอย่างมีประสิทธิภาพควรออกแบบหลักสูตรในลักษณะลำดับขั้นตอน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะได้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยเนื้อหาควรเชื่อมโยงกับชีวิตจริงและ ศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อสร้างความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของดนตรีไทยในบริบทปัจจุบัน ทั้งนี้ การ เรียนรู้ควรมุ่งเน้นการปฏิบัติจริงเป็นหลัก เพื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือฝึกซ้อมและสัมผัสประสบการณ์ตรง พร้อมทั้ง เปิดโอกาสให้เข้าร่วมกิจกรรมในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ภายในโรงเรียนจนถึงระดับภูมิภาคหรือประเทศ ซึ่งจะช่วย พัฒนาความมั่นใจ ทักษะการแสดงออก และส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนในระยะยาว

ตัวอย่างบทสนทนากลุ่ม ดังนี้

“...ปัจจุบันผู้คนยังมองว่าดนตรีไทยมีโอกาสน้อย ไม่เปิดกว้างเท่าดนตรีสากล แต่ถ้ามองการพาเด็กออก แสดงหรือเผยแพร่ในระดับนานาชาติจริงจัง ก็จะช่วยเปลี่ยนมุมมองนั้นได้ และทำให้ดนตรีไทยกลายเป็นอีก หนึ่งช่องทางสร้างอนาคตของเด็กไทยอย่างแท้จริง...”

ผู้ปกครอง

“...มองในเรื่องของการสร้างเครือข่ายนะคะ นอกจากเปิดเวทีแล้วเนี่ย มองว่าการสร้างเครือข่ายจากพี่ ส่น้องพี่ส่น้องเนี่ย คุมองว่าพี่ที่จะถ่ายทอดให้กับน้องเนี่ย คุมองว่าเป็นแรงผลักดันที่ดีในการเรียนรู้หลาย ๆ อย่าง ...”

ผู้สอน

“...การเล่นดนตรีไทยของผมเกิดจากแรงบันดาลใจจากครอบครัวที่ชอบเปิดเพลงไทยและมีปู่ที่เล่น ดนตรี แต่สิ่งที่สำคัญคือการสนับสนุนจากอาจารย์และครอบครัว หากพวกเขาไม่สนับสนุน ผมคงไม่ได้มุ่งมั่น เล่นดนตรีทุกวันอย่างนี้ การได้รับการสนับสนุนให้ทำในสิ่งที่ชอบควบคู่ไปกับการไม่ละทิ้งวิชาการเป็นสิ่งที่ สำคัญ...”

ผู้เรียน

“...ควรจะมีการปรับหลักสูตรที่สามารถที่จะบูรณาการร่วมกับสาขาวิชาอื่น ๆ ได้ด้วยนะคะ หลักสูตร ปัจจุบันนี้ เน้นเรื่องของฐานสมรรถนะต่าง ๆ ซอฟต์แวร์ต่าง ๆ ซึ่งหลาย ๆ ท่านเนี่ยต้องเคยได้ยินคำพวกนี้ อยู่แล้ว แล้วเขาก็มองว่าถ้าเราสามารถที่จะบูรณาการหรือนำไปใช้ร่วมกับสาขาวิชาอื่นอื่นได้ อันเนี่ยจะเป็น ประโยชน์...”

ผู้บริหาร

“...ดนตรีไทยมันมีคุณค่า เป็นสมบัติของชาติเรา พูดตามตรง ถ้าหวังจะรวยจากดนตรีไทยก็มีโอกาส น้อย ร้อยคนอาจจะมีสักสิบคนที่ไปถึงจุดนั้น แต่ถึงไม่รวยก็ไม่อดตาย เพราะดนตรีไทยสามารถต่อยอดเป็น อาชีพได้ โดยเฉพาะการเป็นครูผมยังสอนอยู่ที่บ้าน บางทีก็ไม่คิดเงิน เป็นวิทยาทาน เพราะอยากให้ดนตรีไทย อยู่ต่อไป...”

ผู้เชี่ยวชาญ

สรุปและอภิปรายผล

1. ศึกษาองค์ประกอบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา : โรงเรียนสาธิต "พิบูลบำเพ็ญ" มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า 1) ผู้สอนที่สามารถพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศด้านดนตรีไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องมีองค์ประกอบสำคัญหลายประการ เช่น ความรู้เชิงลึกในดนตรีไทย ความสามารถในการถ่ายทอด การเป็นแบบอย่างที่ดี และจิตวิญญาณของความเป็นครู ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Steiner (1988) ที่ระบุว่า “ผู้สอน” เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ โดยเฉพาะในศาสตร์ที่ต้องการการฝึกฝนและถ่ายทอดทางวัฒนธรรมอย่างดนตรีไทย และสอดคล้องกับ (Klamklomchit & Sutthachit, 2014) นิพนธ์ กล้ากลมจิตร และณรุทธิ์ สุทธิจิตต์ ที่กล่าวถึงในด้านของการถ่ายทอดความรู้จากครูที่มีความสามารถสูง โดยมีวิธีการสอนที่ดี พร้อมเป็นแบบอย่างโดยเฉพาะเรื่องของการตรงเวลา การฝึกซ้อม สิ่งนี้ทำให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง และได้รับความรู้ เป็นที่ยอมรับจากคนดนตรีทั่วไปเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ ยังเชื่อมโยงกับแนวคิดของ (Tiewwanakoon, 2019) กาญจนา เตียววานากุล ที่กล่าวว่า ครูควรเป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้วยวิธีการหลากหลาย และปลูกฝังคุณค่าทางจิตใจและวัฒนธรรมให้แก่ผู้เรียน พร้อมทั้งสะท้อนแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเน้นให้ครูเป็น “ผู้อำนวยความสะดวก” (Facilitator) มากกว่าการสอนแบบสั่งการ 2) ด้านผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนที่มีใจรักและความสนใจในดนตรีไทยเป็นทุนเดิม มีแนวโน้มพัฒนาไปสู่ความเป็นเลิศได้สูง แม้จะมีภูมิหลังที่แตกต่างกัน ทั้งนี้หากได้รับการสนับสนุนจากครู ผู้ปกครอง และมีวิธีการฝึกที่เหมาะสม ก็สามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของ (Uraiwon, Kamolvoradej, & Sanghirun, 2020) นิพิฐพนธ์ อุไรวรรณ, หยกแก้ว กมลวรเดช และมานีแสงทริญ ที่กล่าวว่า กิจกรรมควรส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง พัฒนาศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม นอกจากนี้ยังตรงกับแนวคิดของ (Wat Don Sai School (Suwannarat Rat Uppatham, (2022) โรงเรียนวัดดอนทราย (สุวรรณรัฐราษฎร์อุปถัมภ์) ที่เสนอว่าผู้เรียนควรได้รับโอกาสแสดงออกตามศักยภาพตนเอง และสร้างทัศนคติที่ดีต่อคุณค่าของศิลปะดนตรี 3) ด้านหลักสูตร แม้ในผลวิจัยจะกล่าวถึงหลักสูตรอย่างสังเขป แต่เมื่อนำมาเชื่อมโยงกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ระบุว่ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนต้องบูรณาการทักษะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เช่น การสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ การทำงานเป็นทีม และการเป็นพลเมืองดีของสังคม จะเห็นว่าหลักสูตรดนตรีไทยในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มีการบูรณาการคุณค่าทางวัฒนธรรมไทย ควบคู่ไปกับการส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนอย่างชัดเจน แนวทางนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Ralph Tyler (Tyler, 1949) ซึ่งเสนอว่าการออกแบบหลักสูตรควรพิจารณาจากจุดมุ่งหมายเนื้อหา วิธีการสอน และการประเมินผลที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ 4) ด้านกระบวนการจัดกิจกรรม จากผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมที่สนับสนุนการเรียนรู้ด้านดนตรีไทยอย่างต่อเนื่อง เช่น การฝึกซ้อมวงดนตรี กิจกรรมกลุ่ม การประกวด การแสดงเวที รวมถึงการส่งเสริมกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้มีความสอดคล้องกับแนวทางในการส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือทางวัฒนธรรมที่เน้นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างพื้นที่แสดงออก และเชื่อมโยงศักยภาพร่วมกันในการประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาภาคีเครือข่ายวัฒนธรรมในระดับโรงเรียน สามารถดำเนินการได้โดยการพัฒนาและออกแบบกิจกรรมที่มีความหลากหลายทั้งด้านรูปแบบและเนื้อหา มีการวางแผนร่วมกับองค์กรภายนอก และ

เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะนำไปสู่การเกิดความชำนาญ และสร้างผู้นำทางวัฒนธรรมในระดับเยาวชน โดยผู้นำในกลุ่มควรได้รับการฝึกฝนและปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ทั้งในการจัดกิจกรรม การประสานงาน และการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้อื่น จึงสามารถเข้าใจและเกิดทักษะในการปฏิบัติด้านต่าง ๆ หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้านศิลปวัฒนธรรมได้อย่างถูกต้อง (Klamklomchit, & Sutthachit, 2014) นิพนธ์ กล้ากลมจิตร และณรุทธิ์ สุทธจิตต์ ที่กล่าวเป็นกระบวนการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนอย่างรอบด้านแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับแนวคิดในบทที่ 2 ซึ่งระบุว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนควรเน้นให้เกิด “การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง” และ “การมีส่วนร่วมของผู้เรียน” ตามแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (Ministry of Education, 2008) ที่เสนอว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนต้องช่วยส่งเสริมสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะชีวิต ความสามารถในการสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น นอกจากนี้ กระบวนการสอนที่ใช้ชั้นนำเสนอ – สัมพันธ์ – สรุป – ประยุกต์ ยังสะท้อนถึงแนวคิดเรื่องกิจกรรมเชิงกระบวนการ (Process-based Learning) ที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริง ซึ่งลักษณะกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศด้านดนตรีไทยของโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” ดำเนินการภายใต้หลักการและแนวคิดทางการศึกษาอย่างครบถ้วน ทั้งในด้านครู ผู้เรียน หลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ โดยเน้นการพัฒนาแบบองค์รวม (holistic development) ตามหลักสูตรแกนกลาง พ.ศ. 2551 และแนวคิดของ Steiner ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถเติบโตเป็นผู้ที่มีความรู้ ทักษะ และคุณธรรม พร้อมเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และสืบสานดนตรีไทยในอนาคตได้อย่างยั่งยืน

2. แนวทางการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ของโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายได้ว่า แนวทางการจัดกิจกรรมดนตรีไทยในโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพนั้นสอดคล้องกับกรอบแนวคิดทางการศึกษาหลายด้าน โดยเฉพาะแนวคิดของ Steiner (1988) ที่เน้นองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน หลักสูตร และกระบวนการ ซึ่งในงานวิจัยนี้พบว่า การมีครูผู้สอนที่เอาใจใส่ ใกล้ชิด และส่งเสริมผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทักษะดนตรีไทยโดยผู้เรียนที่มีความสนใจและได้รับการสนับสนุนที่เหมาะสม จะสามารถพัฒนาศักยภาพได้อย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง นอกจากนี้ งานวิจัยยังสะท้อนถึงแนวคิดของ (Tyler, 1949) ที่เน้นการออกแบบหลักสูตรอย่างมีเป้าหมายชัดเจน ครอบคลุมทั้งด้านวัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการสอน และการประเมินผล ซึ่งในบริบทของดนตรีไทย พบว่าหลักสูตรที่ดีควรมีความยืดหยุ่น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม และสามารถปรับให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและความต้องการของแต่ละโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม เมื่อพิจารณางานวิจัยในประเทศ เช่น ของ (Pengsawang, 2017) กนกวรรณ เฟื่องสว่าง และ (Unchat, 2022) เดชพงษ์ อุณาตติ ก็พบแนวทางการคล้ายกัน โดยชี้ให้เห็นว่ากิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และเปิดโอกาสให้ฝึกฝนจริงอย่างสม่ำเสมอ มีผลต่อการสร้างความเชื่อมั่นและการพัฒนาทักษะได้รวดเร็ว ซึ่งสนับสนุนผลการวิจัยในครั้งนี้ที่พบว่าผู้เรียนเกิดแรงบันดาลใจและทักษะดีขึ้นอย่างชัดเจนเมื่อได้รับเวทีแสดงออก งานวิจัย (Jeenakumnerd, 2024) ปวีตรา จินากำเนิด ยังเน้นถึงความสำคัญของการออกแบบกิจกรรมที่หลากหลายและสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาอย่างรอบด้าน ไม่เพียงในด้านดนตรี แต่รวมถึงด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอีกด้วย แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมดนตรีไทยสามารถเป็นเครื่องมือสำคัญ

ในการพัฒนา “คุณลักษณะอันพึงประสงค์” ของผู้เรียน ในระดับของการบริหารจัดการ แนวคิดของ (Sukrojana, Meejang, Jansila, & Nopparat, 2013) ภาวะวิ ศุขโรจน์, สำราญ มีแจ้ง, วิทยา จันทรศิลา และ สมบัติ นพรัก ที่กล่าวถึงองค์ประกอบแห่งความเป็นเลิศในการจัดการศึกษาทั้ง 10 ด้าน โดยเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับครูผู้สอนและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ยืนยันความสำคัญของการพัฒนาครูให้สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ดนตรีไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีระบบสนับสนุนที่ทำให้กิจกรรมดนตรีไทยสามารถดำเนินไปอย่างยั่งยืนและเกิดผลลัพธ์ที่แท้จริง จากงานของ (Uraiwon, Kamolvoradej, & Sanghirun, 2020) เน้นย้ำถึงความสำเร็จของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนว่าจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีการใช้วิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยนี้ที่พบว่าการจัดกลุ่มเรียน หรือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกกิจกรรมตามความสนใจ เป็นแนวทางที่ช่วยกระตุ้นศักยภาพและแรงจูงใจในการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน

กล่าวโดยสรุป ผลการวิจัยนี้ได้ยืนยันแนวคิดทางทฤษฎีและผลการศึกษาที่ผ่านมาอย่างเป็นรูปธรรม โดยแสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมดนตรีไทยในโรงเรียนไม่เพียงเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม แต่ยังเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ และการมีส่วนร่วมในสังคมอย่างสร้างสรรค์

ตารางที่ 1 สรุปลักษณะประกอบและแนวทางทางการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศด้านดนตรีไทย สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ของโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา

องค์ประกอบ	ลักษณะ	แนวทาง
ผู้สอน	- มีภูมิหลังด้านดนตรีไทย - มีคุณธรรม จริยธรรม - วางตัวเป็นแบบอย่าง - วางแผนการสอนอย่างดี	- ส่งเสริมกิจกรรมแข่งขัน - จัดฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ - ปลุกฝังทัศนคติที่ดีต่อดนตรีไทย - เปิดเวทีให้แสดงออก - บูรณาการกับศาสตร์อื่น
ผู้เรียน	- มีใจรัก ขยัน มุ่งมั่น - มีทัศนคติที่ดีต่อดนตรีไทย - บุคลิกภาพเหมาะสม - มีพื้นฐานความรู้/พร้อมพัฒนา	- เริ่มต้นจากแรงบันดาลใจใฝ่ดี - ได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากครอบครัวและผู้สอน - การส่งเสริมเมื่อพัฒนาศักยภาพเฉพาะทาง - ฝึกฝนในสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ - เปิดโอกาสให้ทดลองและสัมผัสประสบการณ์ใหม่
หลักสูตร	- ครอบคลุมทฤษฎี-ปฏิบัติ - มีความยืดหยุ่น - จัดเนื้อหาตามพัฒนาการ	- ออกแบบหลักสูตรแบบก้าวหน้า - เชื่อมโยงกับชีวิตจริงและศิลปวัฒนธรรม

องค์ประกอบ	ลักษณะ	แนวทาง
	- ใช้สื่อและเทคนิคที่ทันสมัย	- เน้นการปฏิบัติ - เปิดโอกาสร่วมกิจกรรมระดับต่าง ๆ
กระบวนการสอน	- มีขั้นตอนชัดเจน (นำ-เสนอ-สัมพันธ์-สรุป-ประยุกต์) - สื่อสารเข้าใจง่าย - สร้างแรงบันดาลใจ	- ใช้กิจกรรมกระตุ้นการเรียนรู้ - ดึงดูดด้วยเพลง/กิจกรรม - ฝึกปฏิบัติจริง พร้อมเวทีแสดง - ส่งเสริมการประยุกต์ความรู้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย สามารถเสนอแนะแนวทางเชิงปฏิบัติในการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศด้านดนตรีไทย ดังนี้

1. โรงเรียนควรจัดให้มีเวทีแสดงดนตรีไทยอย่างต่อเนื่อง เช่น การประกวด การแสดงในงานโรงเรียน หรือกิจกรรมพิเศษ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพทางดนตรี และเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง
2. ควรพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ ทักษะ และเทคนิคการสอนที่ทันสมัย โดยจัดอบรม สัมมนา หรือศึกษาดูงานในสถานศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวปฏิบัติที่ดี
3. ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อร่วมกันสนับสนุนกิจกรรมดนตรีไทย เช่น การสนับสนุนทุนทรัพย์ อุปกรณ์ หรือเวลาในการฝึกซ้อม การร่วมจัดกิจกรรม และการให้กำลังใจแก่ผู้เรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งและสามารถนำไปพัฒนากิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีข้อเสนอแนะแนวทางวิจัยเพิ่มเติม ดังนี้

1. ควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังโรงเรียนประเภทต่าง ๆ ที่มีบริบทด้านทรัพยากร ความพร้อม หรือชุมชนที่หลากหลาย เพื่อเปรียบเทียบแนวทางและลักษณะกิจกรรมที่เหมาะสมในแต่ละบริบท
2. ควรศึกษาปัจจัยเชิงลึก เช่น เจตคติของผู้เรียนต่อดนตรีไทย ระดับแรงจูงใจ หรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระยะยาว เพื่อให้สามารถออกแบบกิจกรรมที่ตรงกับความต้องการและบริบทของผู้เรียนได้มากขึ้น

References

- Fungsakhon, S. (2020). *The development of Thai music instrument playing skills based on the Dalcroze method for primary students* (Master's thesis). Bangkok: Dhurakij Pundit University. Retrieved from <https://libdoc.dpu.ac.th/thesis/Suwanan.Fun.pdf> (In Thai)
- Jeenakumnerd, P. (2024). *Guidelines for utilizing learning resources in Trat Province to promote sustainable development goals in student development activities for upper secondary*

- education* (Master's thesis). Chonburi: Burapha University, Faculty of Education and Social Development. Retrieved from <http://ir.buu.ac.th/dspace/handle/1513/1087> (In Thai)
- Klamklomchit, N., & Sutthachit, N. (2014). A study of Thai classical music transmission in schools and Thai music houses. *An Online Journal of Education*, 9(2), 159–173. Retrieved from <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/OJED/article/view/20318> (In Thai)
- Khongkun, T. (2025, January 21). *Interview*. (In Thai)
- Kongsawan, K. (2015). The study of students' satisfaction with learning music students in the high school level Pakthongchai Prachaniramit School Nak. *Journal of Fine and Applied Arts Khon Kaen University*, 7(1), 14–29. Retrieved from <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/fakku/article/view/37470> (In Thai)
- Ministry of Education. (2008). *The Basic Education Core Curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008)*. Bangkok: Kurusapa Ladprao Publishing (In Thai)
- Pengsawang, K. (2017). *Thai music culture in homestay business: A case study of Baanpiman Homestay and Thai music* (Master's thesis). Bangkok: Thammasat University. Retrieved from https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:139987 (In Thai)
- Piboon Bamphen Demonstration School Burapha University. (2024). *Student and parent handbook, academic year 2024*. Chonburi: Faculty of Education, Burapha University. (In Thai)
- Steiner, E. (1988). *Methodology of theory building*. Edocology Research Associates.
- Sukrojana, P., Meejang, S., Jansila, V., & Nopparat, S. (2013). The model of change management for private schools to excellence. *Naresuan University Journal: Education*, 15(4), 76–84. Retrieved from https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/view/16103 (In Thai)
- Tantarakun, T. (2025, February 18). *Interview*. (In Thai)
- Thabthimsri, S. (2025, February 25). *Interview*. (In Thai)
- Thongthet, S. (2025, January 16). *Interview*. (In Thai)
- Tiewwanakoon, K. (2019). *The development of activities for learner development to improve the ability of local guides in Phetchaburi Province by integrating English for element students* (Master's thesis). Nakhon Pathom: Silpakorn University. Retrieved from <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/handle/123456789/2663> (In Thai)
- Toiam, T. (2025, February 13). *Interview*.
- Tyler, R. W. (1949). *Basic principles of curriculum and instruction*. Chicago, IL: University of Chicago Press.

- Unchat, D. (2022). *Components of student development activities*. Retrieved November 2, 2024, from <https://www.kruchiangrai.net/2022/01/19/> (In Thai)
- Uraiwon, N., Kamolvoradej, Y., & Sanghirun, M. (2020). Development of student development activities management model of Nam Man La School Network under Office of Uttaradit Primary Educational Service Area 2. *Journal of MCU Nakhondhat*, 7(9), 344–358. Retrieved from <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JMND/article/view/246748> (In Thai)
- Wasi, P. (2014). *Revolutionising Learning... Toward a Turning Point for Thailand*. In *Conference Proceedings Revolutionising Learning... Toward a Turning Point for Thailand* (May 6–8, 2014). Retrieved from https://dol.thaihealth.or.th/resourcecenter/sites/default/files/documents/phiwathnkaareriiynruu.suu_cchudepliynpraethsai.pdf (In Thai)
- Wat Don Sai School (Suwannarat Rat Uppatham). (2022). *Student development activities – Wat Don Sai School (Revised version B.E. 2565, based on the Basic Education Core Curriculum B.E. 2551)*. Retrieved from <https://fliphtml5.com/xauhq/pbev/basic/51-69> (In Thai)